

השולח פרק רביעי גיטין

מד.

עין משפט נר מצוה

ק"א א ב ג ד ה מ"י
פרק ח מהל' עבדים
מהלכה ב עד הלכה ו סמג
עשין פו טור ש"ע י"ד
סמ"ק רס סעיף פ בהג"ה
וע"ש:
ו מ"י פ"ו מהל' מעשר
הלכה י ש"ע י"ד ס"י שלח
סעי' קטן:
קב ז מ"י פ"ט מהל' ע"ז
הלכה יג סמג לאוין
מח:
ח מ"י פ"ח מהל' עבדים
הלכה יב ט"ש"ע י"ד ס"י
רסו סעיף פא:
קבא ט מ"י פרק ב
מהל' שבת הל' ג
סמג לאוין פו ט"ש"ע י"ד
ס"י קהל סעיף ד:
קבב י מ"י פ"ח מהל'
עבדים הלכה א
סמג עשין פו ט"ש"ע י"ד
ס"י רסו סעיף פ:
קבג ז מ"י פ"ח מהל'
נכורות הלכה ז
ט"ש"ע י"ד ס"י ש"ג ס"א:

גילוי הש"ס

גמ' בכר עבדו ומת. עין
נכורות שור ס"א
ס"א:

פסקי ר"ד

שלח ר' אמי מיני אמי בר
נתן תורה תצא לישראל
עבד שהפיל עצמו לגיסות
ואין רבו יכול להוציאו לא
בדיני ישראל ולא בדיני
אמות העולם מותר ליטול
דמיו וכותב ומעלה
בערכאות שלהם מפני
שהוא כמציל מידם:
אריב"ל המוכר עבדו
לכבדני קונסין אותו
לפדותו עד עשרה בדמיו
ולשחרורו דוקא אי לא
דוקא ולא איפשיט. ארי"ל
המוכר בהמה גסה לכבדני
קונסין אותו לפדותו עד
עשרה בדמיה בעא מיניה ר'
אמי מרבי אמי מוכר
עבדו לכבדני ומת מהו
שיקנסו בנו אחריו לדידיה
קנסוהו רבנן ודא ליתיה או
דילמא לממוניה קנסוהו ודא
איתיה ופשט ליה לדידיה
קנסוהו לבריה לא קנסוהו

בש"ל ו' ע"ל מנת למשכנו בו'. פירש בקונטרס שאם לא אפרע
עד זמן פלוני באל ומשכני מקרקע זו ותהא שלך וכל
זמן שלא באל ישראל ומשכנו הוי בחזקת עובד כוכבים וגבי עבד כי
האי גזוהא קנסוה רבנן לישראל הוילי ועבר הזמן ולא פרע ואע"פ שלא
משכנו עדיין וקשה"ל דהוא ליה למימר
אריזי ואליזי דמטא זמניה לכך נראה
לאתא לשנויי שנויא קמא הא דמטא
זמניה והא דלא מטא זמניה והא
דאקשין גבי עבד דמטא זמניה לריכא
למימר"ל בשלוח על מנת למשכנו ולא
משכנו דס"ד כיון דלא משכנו עדיין"ל
לא יאל לחירות קא משמע לן דהוילי
זכירו למשכנו"ל דינאל לחירות:

המוכר עבדו לפרהנג עובר
בוכבים. פ"י בקונטרס
מ"ק ושם עלילות ומכרו לו בנות
דמיס שהעלי וקשה דלא שייך על
זה לשון מכירה"ל ולישנא שהיה לו לפייס
ולא פייס לא משמע הכי"ל ועוד דמדמי
למוכרו לשלשים יום ונראה דהפרהנג
נוטל עבדו על כורחו אלא שנותן לו
דמיס"ל לכך פריך דאמאי יאל לחירות
כיון דהוי צעל כורחו כמו גבא בחזבו
ומשי דהיה לו לפייס דכיון דנותן
דמיס ודאי היה מתפייס בדבר מועט"ל
ומדמי לו נמי למוכרו לשלשים יום דלחור
שגומר מלאכתו דרכו להחזירו לישראל
וישראל מחזיר לו הדמיס:

ובותב ומעלה בערכאות שלהם.
פירש בקונטרס אף על פי
דחשיבות הוא להן וקשה דשטרות
העולין בערכאות של עובדי כוכבים
מכשרינן"ל ולא מפלגין בין לכתחילה
בין לדיעבד"ל ומפרש רבינו תם דאע"ג
דנראה כמקיים המקח"ל שרי הכא
וההיא דפרק קמא דע"ז"ל (דף ג.) הולכין
ליריד של עובדי כוכבים ולוקחים מהן
בהמה ועבדים מפני שהוא כמציל מידם
ומעלה בערכאות של עובדי כוכבים
התם נמי מקיים המקח וממפרסם הדבר
א"ל לאו דוקא. פירש בקונטרס דלא
קנסין ליה כולי האי וגזומא
קאמר וקשה דאם כן איזה שיעור היכי"ל
דאכתי לא ידע ההיא דקונסין אותו
עד עשרה דנימא ביה"ל ההוא שיעורא
ונראה לפרש"ל או לאו דוקא אלא אפילו
ביותר ממאה קנסין ליה עד דפריק
כעין שפ"י בקונטרס דאפילו דלחור
ומייתי מבהמה דקונסין אותו עד
עשרה דמיס"ל אלמא לאו דוקא דהוא
הדין טפי דקאמר הכא עד מאה
גבי עבדים והוא הדין"ל והלא לאו דוקא"ל:
התם דאיסורא דאורייתא. ונפרק
כל פסולי המוקדשין (נכורות
לד:) גבי גרס אהן הבכור קאמר דליכא
למיפשט מההא דשאני עבד דמפקע ליה
ממזות אס כן הוה מ"י למימר הכא אס
תימני לומר דהתם לא קנסו הכא קנסו
משום דמפקע ליה ממזות וכן התם
הוה מ"י למימר איפכא כי הכא:

נתייבש

ליה לקנסיה טפי חד אלא עבד מילתא דלא שכיחא א"ל ומלתא דלא שכיחא לא
גזרי בה רבנן בעא מיניה רבי ירמיה"ל מרבי אסי"ל מוכר עבדו ומת מהו
שיקנסו את בנו אחריו אם תימצי לומר"ל צ"רם"ל ואון בכור ומת קנסו בנו
אחריו משום דאיסורא דאורייתא היא אבל הכא איסורא דרבנן
ואם

ליה דהא נתן יאל לחירות: ופרכין אלא בהמה מ"ע קנסין ליה כולי האי משום דהדרה ליה ליקנסיה טפי חד. מכדי דמיה היה לך לקנסו
יותר מן העבד ותו לא הוילי וטעמא משום דהדרה ליה הוא אין כאן אלא כדי דמיה ותמה קנסו מ"י עד ק' אוי לו בחזרה זו: מילתא דלא
שכיחא היא. שימכרוהו לעובד כוכבים: מהו שיקנסו אס צנו. לפדותו: אס סימלי לומר. הך דמציעא לן בנכורות כהן הגורס אהן הבכור
ועבר משום לא מוס לא יהיה צו"ל דלמרי"ל התם לא ישחט עולמית ומציעא לן גרס ומת מהו שיקנסו צנו אחריו ואס תימני לומר דההיא
דקנסוהו הא דהכא לא מישפט לן מינה דהתם קא עבד אציה איסורא דאורייתא אכל מוכר עבדו לעובד כוכבים איסורא דרבנן רבנן דעבד:

ואם

הכי גרסין ואיצטעא אימא בשלוח על מנת למשכנו ולא משכנו. הא
דשדה כגון שלוח העובד כוכבים מישראל על מנת שאם לא אפרע
לזמן פלוני באל ומשכני מקרקע זו ותהא שלך והא דקמתי פטורה מן
המעשר כל זמן שלא באל ישראל ומשכנו
בחזקת העובד כוכבים ואם היה ישראל
נוטל חלק בפטורה פטורה מן המעשר.
וגבי עבד כי האי גזוהא קנסוה רבנן
לישראל ואע"פ שלא משכנו העובד
כוכבים עדיין בעבד זה קנסוהו הוילי
ועבר זמנו ולא פרע: גבא. העובד
כוכבים לעבד: בחזו. שהיה לו על
ישראל והוא לא מכרו לו ולא לזה
עליו: סיקריקון. בשעה שישראל
מופקרין להריגה ואמר לעובד כוכבים
שא קרקע זו או עבד זה והיחמני:
לא יאל לחירות. דאונס הוא וליכא
למקנסיה: חייב לעשר. עליה דהוי
כנוכרי: גאנפרות. הפסד: דקא
משפשי ליה. הרי נהנה מהם שפוע
חזבו הילכך לענין עישור חייב דמעשר
ומיחו גבי עבד קנסא משום מכירה
היא וזה לא מכר מדעמו אלא שלא
לרצונו גבא ואמאי נקנסיה: פרנהג.
מ"ק ושם עלילות ומכרו לו צדמי
אנפרותו שהעליל עליו: היה לו
לפייס. בדבר אחר: ולא פייס. ומסרו
לו מדעמו: לשלשים יום. ולאחר
שלשים יחזור אליו: לפרנהג עובד
כוכבים. וקס"ד לעבד עבדות המלך
עד זמן פלוני ולשוב: חון ממלאכתו.
גופו קנוי לך וכלבד שלא תשתעבד
בו שלא מכרו אלא להשיאו לשפחתו
ולגלות דהשאלא לא מפקע ממזות
לחלל שבתות. א"נ מכרו למלאכתו חון
משבתות וימים טובים מהו: לגר
טוש. שקבל עליו שלא לעבד עבדות
כוכבים ואוכל נצילות: פשוט מיהא.
מתנתא: חדא. מהנך בעיא: עיין
כמילתין. במשנה הסדורה לך לידע
מה נשיב: המוכר צנו לעובד כוכבים.
באך ישראל דלחור קרף לא תחנס"ל
לא תמן להס חמייה דקרקע"ל (ע"ז
דף ב.) וכוטב. לו שטר: ומעלהו
בערכאות שלהן. לחותמו אף על פי
שחשיבות הוא להס: ודילמא. הא
דלא גזר רבנן בזה דילמא אמי לזבני
מדעמו: הני מילי בים. דלא סגי ליה
לאינש צלל בית ולא עבדי אינש
דמוכני: אמי לזבני. וגורין צלל
אכנו מכירה דעלמא ולא תפשוט:
שלא לכו רבי אמי. להנך דבעו מיניה:
מיני אמי בר נתן סאל תורה. הוראה
זו לישראל: קונסים אותו. לפדות
מיד העובד כוכבים: דוקא או לאו
דוקא. דלא קנסין ליה כולי האי
וגזומא קאמר: עד עשרה. אלמא
בהנך דקנסו רבנן במכירה דידהו לא
קנסו כולי האי: אין מוכרין בהמה גסה
גזירה משום שאלה ושכירות ונסיוני
במסכת ע"ז"ל (דף טו.) שאני עבד.
כלומר לעולם אימא לך דעבד דוקא
ושאני עבד כו': או לאו דוקא. דאי
צנו מיניה טפי קנסין ליה עד דפריק
ואורחא דמלתא הוא דנקט: עד מאה.
וקס"ד ה"ה לעבד: שאני עבד דלא
דור ליה. כלומר דילמא תריוהו
דוקא ועבד היינו טעמא דלא קנסוהו
כולי האי דלא דור למריה בטר דפריק

ליה דהא נתן יאל לחירות: ופרכין אלא בהמה מ"ע קנסין ליה כולי האי משום דהדרה ליה ליקנסיה טפי חד. מכדי דמיה היה לך לקנסו
יותר מן העבד ותו לא הוילי וטעמא משום דהדרה ליה הוא אין כאן אלא כדי דמיה ותמה קנסו מ"י עד ק' אוי לו בחזרה זו: מילתא דלא
שכיחא היא. שימכרוהו לעובד כוכבים: מהו שיקנסו אס צנו. לפדותו: אס סימלי לומר. הך דמציעא לן בנכורות כהן הגורס אהן הבכור
ועבר משום לא מוס לא יהיה צו"ל דלמרי"ל התם לא ישחט עולמית ומציעא לן גרס ומת מהו שיקנסו צנו אחריו ואס תימני לומר דההיא
דקנסוהו הא דהכא לא מישפט לן מינה דהתם קא עבד אציה איסורא דאורייתא אכל מוכר עבדו לעובד כוכבים איסורא דרבנן רבנן דעבד:

ליה דהא נתן יאל לחירות: ופרכין אלא בהמה מ"ע קנסין ליה כולי האי משום דהדרה ליה ליקנסיה טפי חד. מכדי דמיה היה לך לקנסו
יותר מן העבד ותו לא הוילי וטעמא משום דהדרה ליה הוא אין כאן אלא כדי דמיה ותמה קנסו מ"י עד ק' אוי לו בחזרה זו: מילתא דלא
שכיחא היא. שימכרוהו לעובד כוכבים: מהו שיקנסו אס צנו. לפדותו: אס סימלי לומר. הך דמציעא לן בנכורות כהן הגורס אהן הבכור
ועבר משום לא מוס לא יהיה צו"ל דלמרי"ל התם לא ישחט עולמית ומציעא לן גרס ומת מהו שיקנסו צנו אחריו ואס תימני לומר דההיא
דקנסוהו הא דהכא לא מישפט לן מינה דהתם קא עבד אציה איסורא דאורייתא אכל מוכר עבדו לעובד כוכבים איסורא דרבנן רבנן דעבד:

ליה דהא נתן יאל לחירות: ופרכין אלא בהמה מ"ע קנסין ליה כולי האי משום דהדרה ליה ליקנסיה טפי חד. מכדי דמיה היה לך לקנסו
יותר מן העבד ותו לא הוילי וטעמא משום דהדרה ליה הוא אין כאן אלא כדי דמיה ותמה קנסו מ"י עד ק' אוי לו בחזרה זו: מילתא דלא
שכיחא היא. שימכרוהו לעובד כוכבים: מהו שיקנסו אס צנו. לפדותו: אס סימלי לומר. הך דמציעא לן בנכורות כהן הגורס אהן הבכור
ועבר משום לא מוס לא יהיה צו"ל דלמרי"ל התם לא ישחט עולמית ומציעא לן גרס ומת מהו שיקנסו צנו אחריו ואס תימני לומר דההיא
דקנסוהו הא דהכא לא מישפט לן מינה דהתם קא עבד אציה איסורא דאורייתא אכל מוכר עבדו לעובד כוכבים איסורא דרבנן רבנן דעבד:

ואם

מסורת הש"ס

א) (חולין קלא.) ב) נ"י
שלקא אנס עובד כוכבים
כאונס שלא כדון. עיין ושי
פרשי"ל קטן נח: ד"ה או
ממזות אפירות.) א) בנתי
לר' זלך.) ד) נכורות ג.)
ה) שם.) ו) ג"ז שם.)
ו) (עירובין סג.) ושי"ג.)
ח) נתי מוספות נכורות לד:
ד"ה בעא דגרי מר' זלך
וכ"ה בנתי"ל.) ט) מ"ק יו.
נכורות לד:) י) (דברים ו.)
יא) (ויקרא כב.) יב) (לעיל
י.)

מוסף רש"י

אם בחובו. שהיה חייב לו
דבר קלוב ממנו, חייב
לעשר. ממקום אחר וליתן
לכאן. שהרי הוא מוכר
(חולין קלא.)
באנפרות. הפסד ועל
מס (שם) גול בעלמא
(לקטו נח.) דוקא או לאו
דוקא. דלא קנסין ליה
כולי האי. א"נ נמי טפי הכי
קנסין ליה אס כן
העבדים מתלה און
(נכורות ג.) ע"ש.) ת"ש
כו' עד עשרה בדמיה.
מדגבי עבד מי מאה והכא
קאמר, דאי לא דוקא לית
עשרה, שעת מינה דוקא
קאמר, דאי לא דוקא לית
מרייכו מהא או תריוהו
עשרה (שם.) הוצרם.
הפגוס ובכסן קא מיירי.
בכור (לד.) צרם און
בכור. גרס כהן אהן בכור
לפסול צנום, דכסר טוש
בזמן הזה ומי שיש לו בכר
נותנו לכאן וסני משעל בו
עד שימס מאליו ויאלמנו,
דלחור קאמר לא לית
שלא חסדי לאכיל כל זמן
שלא חסדי דקדשים חזון
הוא, ואס גרס אהן בכור
להחור קנסוהו רבנן,
נכורות (לד.)
הארכ און בכור הרי זה
לא ישחט עולמית, דקנסין
ליה על דעבד אפירות,
דכמינא כל מוס לא יהיה
בו קרי מוס לא יהיה
לחיות בו, טעם, ואי
דקאמר אס מתני לומר
וכו', דקא מצינעא ליה
התם גרס אהן בכור ומת
מהו שיקנסו צנו אחריו וכו'
(ח"ק יג. מבתי.)

מוסף תוספות

א. כיון דשינויא אחרתא
הוא. מוס' הירוש'.
ב. ה"ב. רשב"א.
ג. ואינו מופקע
ממזות. רשב"א.
ד. עכשיו, וכשיפוק
למשכנו ימשכנו, ולא
חישש לו לפרוש חזרו
קודם שיגזרו זמנו, ה"ה
כאילו משכנו והפיקענו
ממזות. רשב"א. ה. כיון
שאינו מקבל דמיס. מוס'
הירוש'. ד. כיון
דבאנפרות לקחו. מוס'
הירוש'. א. כי כן צוה לו
המלך. שטיק.
ח. ולתן קח לו ממקום
אחר. רשב"א. ט. ולא
חיששין בהא דמחשבי.
מוס' הירוש'. י. מדעתו
ולרצונו. שטיק.
יא. ריב"ל. מוס' הירוש'.
יב. לאו דוקא מאה אלא
כי. מוס' הירוש'. יג. דעד
מאה פשיטא דריוח, והאי
דקאמר. מוס' הירוש'.
יד. וקס"ד דעבד ובהמה
חד דינא אית להו, ואפ"ה
קנוי עד עשרה בדמיה.
רשב"א. טו. מאה. מוס'
הירוש'. טז. ה"ה טפי
במי. מוס' הירוש'.